

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Adoptiolautakunnan toimintakertomus 2019

Sisällys

Sisällys	2
Esipuhe	3
1 Adoptiolautakunnan kokoonpano ja tehtävät	5
2 Adoptiolautakunnan toiminta vuonna 2019	9
2.1 Adoptiolautakunnan hallinto	9
2.2 Koulutus, kansallinen yhteistyö ja lausunnot	9
2.3 Täysistunto	10
2.4 Kansainvälisten asioiden jaosto ja kansainvälinen yhteistyö.....	10
2.5 Adoptiolupajaoston toiminta vuonna 2019	14
3 Kansainväliset adoptiot	16
3.1 Palvelunantajien ulkomaiset yhteistyötahot.....	16
3.2 Suomeen saapuneiden lasten määrän kehitys.....	18

Dnro AD/70/2020

Esipuhe

Vuotta 2019 voi luonnehtia kotimaisen adoption kasvun vuodeksi, kun tarkastellaan uusien adoptiolupien jakautumista kotimaiseen ja kansainväliseen adoptioon. Adoptiolautakunnan lupajaosto myönsi vuoden aikana 39 uutta lupaa kotimaiseen adoptioon ja pidensi 15 luvan voimassaoloaika, kun vastaavat luvut vuonna 2018 olivat 29 ja 15. Lupajaosto myönsi samanaikaisesti 57 uutta lupaa palvelunantajan välityksellä tapahtuvaan kansainväliseen adoptioon, kun vastaava luku vuonna 2018 oli 66. Kansainväliseen adoptioon myönnetyn luvan voimassaoloaika pidennettiin 56 luvan osalta, kun vastaava luku edellisvuonna oli 64.

Suomessa käytiin vuoden 2019 aikana laajaa ja vilkasta keskustelua alhaisesta perheellistymistahdistista. Perheellistymisen hidastuminen voi myös heijastua adoptionhakijoiden lukumääriin sekä adoptionhakijoiden ikäprofiiliin. Huomion arvoista on, että adoptiolaissamme oleva 50-vuoden yläikäraja on asia, joka kuitenkin rajoittaa adoptioluvan saamismahdollisuuksia. Vuonna 2019 adoptiolupaa kansainväliseen adoptioon hakeneiden adoptionhakijoiden suurimman ikäryhmän muodostivat 40–44-vuotiaat hakijat (38% kaikista adoptiolupaa kansainväliseen adoptioon hakeneista), toiseksi suurimman ryhmän (31%) muodostivat 35–39-vuotiaat, kolmanneksi suurimman hakijaryhmän (15%) muodostivat 45–49-vuotiaat adoptionhakijat.

Vuodesta 1985 lähtien on Suomeen saapunut kansainvälisen adoption kautta palvelunantajien välityksellä yhteensä 4 767 lasta. Vuonna 2014 Suomeen saapui kansainvälisen adoption kautta 142 lasta, vuonna 2015 lapsia saapui 93 ja vuonna 2016 saapuneita lapsia oli 58. Suomeen saapuvien adoptiolasten lukumääräisen laskutrendin rinnalla, on tärkeä painottaa, että adoptioneuvonnan antajien ja kansainvälisten palvelunantajien työn painopiste on siirtynyt uusien perheiden kanssa tehtävästä työstä Suomeen aiempina vuosina saapuneiden lasten ja perheiden kanssa tehtäväksi työksi, jossa perheitä tuetaan lapsen kasvun ja kehityksen eri vaiheissa. Suomessa, jossa adoptiolaki lähtee siitä, että adoptoidulla on oikeus itseään koskevaan tietoon, on erityisen tärkeää, että myös adoptoitujen itseään koskevan tiedon ja sen käsittelyn tukemiseksi adoption jälkeisessä adoptioneuvonnassa ja kansainvälisten adoptiopalvelunantajien kautta annettavassa jälkipalvelutyössä on tällä hetkellä asianmukainen resurssointi.

Adoptiolautakunnan STM:lle tekemän esityksen pohjalta Suomen adoptiopalvelunantajat ovat saaneet vuodesta 2018 alkaen valtiollista rahoitusta lakisääteiseen jälkipalvelutyöhön ulkomailta adoptoitujen tukemiseksi.

Vuosi 2019 oli adoptiotoiminnassa erityisen positiivinen siltä osin, että 1.1.2019 tuli voimaan äitiysavustuksesta ja adoptiotuesta annetun asetuksen muutos, joilla korotettiin kansainväliseen adoptioon maksettavan adoptiotuen määrää, ja 1.4.2019 sairausvakuutuslain muutos, joka paransi adoptioperheiden perhe-etuuksia ja -vapaita. Adoptiolautakunnan täysistunto on ollut aiempina vuosina tukemassa näiden aloitteiden etenemistä. Molemmat uudistukset tukevat nyt toteutuessaan merkittävästi adoptioprosessissa olevia ja siihen tulevaisuudessa ryhtyviä uusia perheitä, lisäten perheiden mahdollisuuksia harkita adoptiota.

Adoptiolakimme tärkein tavoite on lapsen edun toteutumisen varmistaminen kaikessa adoptioon liittyvässä päätöksenteossa. Adoptiolautakunnan huomio kiinnittyy laajasti siihen, miten lapsen etu toteutuu, kun adoptioita tarkastellaan laaja-alaisena ilmiönä ja yksittäisiä adoptioita myös pitkällä aikaperspektiivillä. Adoptiolautakunnan täysistunto, jonka tehtävänä on seurata adoptiotoiminnan kehittymistä ja tehdä aloitteita sen kehittämiseksi, jatkoi toimintavuoden aikana adoptiolautakunnan ja lapsiasiavaltuutetun vuonna 2017 valtioneuvoston jäsenille osoitetun adoptiolain jälkiarviointia sekä adoption jälkeistä tukea koskevan yhteisaloitteen toteutumisen seuranta. Adoptiolautakunta ja Lapsiasiavaltuutettu toimittivat toimintavuonna vastuuministeriöille yhteisaloitteen toimeenpanoa koskevan muistutuskirjeen. Yhteisaloitteessa on nostettu esille vuonna 2012 voimaan tulleen adoptiolain jälkiarvioinnin tarvetta ja erityisesti lapsivaikutusten arvioinnin tarvetta sekä adoption erityisosaamisen vahvistamisen tarvetta peruspalveluita kehitettäessä. Adoptiolautakunta pitää näitä toimenpiteitä edelleen tarpeellisina ja ajankohtaisina myös kuluvana vuonna 2020, jolloin Suomi omalta osaltaan valmistautuu Haagin adoptiokonvention jäsenmaana vuonna 2021 pidettävään adoptiokonvention toimeenpanoa seuraavaan 5. seurantakomissioon. Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) Kouluterveyskysely 2019 tuottaa toista kertaa tietoa adoptoitujen lasten- ja nuorten hyvinvoinnista (edellinen kysely 2017). Adoptiolautakunta pitää tärkeänä, että tutkittua tietoa adoptiolapsista hyödynnetään ja huomioidaan kohdatessa adoptiolapsia ja nuoria peruspalveluissa.

Helsingissä 16. kesäkuuta 2020

Irene Pärssinen-Hentula
sosiaalineuvos

1 Adoptiolautakunnan kokoonpano ja tehtävät

Adoptiolautakunta toimii Valviran yhteydessä erityisenä asiantuntija-, lupa- ja valvontaviranomaisena adoptioasioissa. Adoptiolautakunta myöntää luvat sekä kotimaiseen että kansainväliseen adoptioon. Lisäksi adoptiolautakunta myöntää toimiluvat kansainvälisen adoptiopalvelun antajille ja valvoo palvelunantajien toimintaa.

Adoptiota sääntelee adoptiolaki (22/2012) ja Valtioneuvoston asetus adoptiosta (202/2012). Kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä ja muissa toimenpiteissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Adoptiolautakunta on lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä adoptioasioissa tehdyn Haagin sopimuksen (SopS 29/1997) tarkoittama keskusviranomaisen sekä lasten adoptiosta Strasbourgin sopimuksen (SopS 39/2012) tarkoittama kansallinen viranomaisen.

Adoptiolautakunnassa on täysistunto sekä kansainvälisten asioiden jaosto ja adoptiolupajaosto. Täysistunnon sekä jaostojen puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Valtioneuvosto asettaa adoptiolautakunnan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Nykyinen toimikausi on 1.7.2017–30.6.2022. Valtioneuvosto nimittää puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenet ja varajäsenet. Adoptiolautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteerit ovat Valviran virkamiehiä.

Adoptiolautakunnan puheenjohtajana toimi 30.9.2019 asti sosiaalineuvos Merja Vuori. Adoptiolautakunnan varapuheenjohtajana toimii lakimies Riitta Husso. Sihteereinä toimivat lakimies Johanna Huovinen ja ylitarkastaja Minna Malviniemi.

Kansainvälisten asioiden jaostossa on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään neljä muuta jäsentä. Yhden jäsenistä tulee edustaa ulkoministeriötä. Jaostossa tulee lisäksi olla edustettuna kansainvälisiin adoptioihin liittyvien oikeudellisten kysymysten, kansainvälisiin adoptioihin liittyvän käytännön toiminnan sekä lastensuojelun asiantuntemus.

Kansainvälisten asioiden jaoston kokoonpano 31.12.2019 (varsinainen jäsen, alla suluisissa varajäsen)

ulkoministeriötä edustava jäsen:
lakimies Hanna Rantala
(lakimies Henna Harju)

kansainvälisiin adoptioihin liittyvien oikeudellisten kysymysten asiantuntemusta edustava jäsen:
lainsäädäntöneuvos Laura Määttänen, oikeusministeriö
(lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö)

kansainvälisiin adoptioihin liittyvän käytännön toiminnan asiantuntemusta edustava jäsen:
toiminnanjohtaja Markus Söderlund, Yhteiset Lapsemme ry
(adoptiokuraattori Anja Wikstedt, Yhteiset Lapsemme ry)

lastensuojelun asiantuntemuksen edustaja:
lakimies Johanna Laisaari, Kansallisen lapsistrategian pääsihteeri
(perheasioiden yksikön päällikkö Miia Kokko-Pekkola, Espoon kaupunki)

Muut jäsenet:

neuvotteleva virkamies Annika Parsons, sosiaali- ja terveysministeriö
erityisasiantuntija Kirsi Kaikko, sosiaali- ja terveysministeriö

ylitarkastaja Eeva-Maria Nieminen, Maahanmuuttovirasto
(ylitarkastaja Leena Turku, Maahanmuuttovirasto)

Adoptiolupajaostossa on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään neljä muuta jäsentä. Jaostossa tulee olla edustettuna lastensuojelun asiantuntemus, adoptioeuvonnan asiantuntemus, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntemus sekä lääketieteellinen asiantuntemus.

Adoptiolupajaoston kokoonpano 31.12.2019 (varsinainen jäsen, alla suluissa varajäsen)

lastensuojelun asiantuntemusta edustava jäsen:
sosiaalityöntekijä Päivi Sihvo, Länsi-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystys
(johtava sosiaalityöntekijä Anna Klingenberg-Peltola, Vantaan kaupunki)

adoptioeuvonnan asiantuntemusta edustava jäsen:
sosiaalityöntekijä Sanna Schultz-Karlsson,
Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto
(kehittämispäällikkö Kaisa Tervonen-Arnkil, Pelastakaa Lapset ry)

lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntemusta edustava jäsen:
Lastenlääkäri Otto Helve, kliininen opettaja, Lastenkliniikka, Helsingin yliopistollinen sairaala ja Helsingin yliopisto

(erityisasiantuntija Marjatta Kekkonen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

lääketieteellistä asiantuntemusta edustava jäsen
erikoistutkija Persephone Doupi, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
(erityisasiantuntija Jukka Mäkelä, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

Muut jäsenet:

ylitarkastaja Marita Raassina,
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
(ryhmäpäällikkö Eine Heikkinen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto)

Täysistuntoon kuuluvat edellä mainitut kansainvälisten asioiden jaoston ja adoptiolupajaoston jäsenet. Lisäksi täysistuntoon nimetään tarpeellinen määrä adoptiolautakunnan toimialaan liittyviä viranomaisia ja järjestöjä edustavia jäseniä. Täysistuntoon voidaan tarvittaessa määrätä myös muita jäseniä.

Täysistunnon kokoonpano 31.12.2019 (varsinainen jäsen, alla sulussa varajäsen)

edellä mainitut kansainvälisten asioiden jaoston jäsenet ja lupajaoston jäsenet varajäsenineen sekä näiden lisäksi:

johtava sosiaalityöntekijä Aulikki Haimi-Kaikkonen, Helsingin kaupunki (adoptiokoordinaattori Saara Leinonen, Helsingin kaupunki)

kansainvälisen adoptiopalvelun päällikkö Irene Pärssinen-Hentula, Pelastakaa Lapset ry
(aluetoiminnan johtaja Kristiina Mattinen, Pelastakaa Lapset ry)

adoptiopalvelun päällikkö Salla Hari, Interpedia ry
(toiminnanjohtaja Anja Ojuva, Interpedia ry)

toiminnanjohtaja Minna Vihavainen, Adopterade Finland rf
(Anna-Maija Laitinen, Adopterade Finland rf)

toiminnanjohtaja Anu Uhtio, Adoptioperheet ry
(viestintä- ja järjestösihteeri Veera Adolfsen, Adoptioperheet ry)

Päivi Jalkanen, Aikuiset adoptoidut ry
(Saara Laakkonen, Aikuiset adoptoidut ry)

Johanna Repo, Monimuotoiset perheet -verkosto
(Jenni Kerppola-Pesu, Monimuotoiset perheet -verkosto)

toiminnanjohtaja Juha Jämsä, Sateenkaariperheet ry
(projektipäällikkö Anna Moring, Sateenkaariperheet ry)

2 Adoptiolautakunnan toiminta vuonna 2019

2.1 Adoptiolautakunnan hallinto

Adoptiolautakunta toimii Valviran yhteydessä. Sihteeristö on sijoitettu yksityiset luvat ja sosiaalihuollon valvonta -osastolle.

2.2 Koulutus, kansallinen yhteistyö ja lausunnot

Adoptiolautakunta järjestää vuosittain ensisijaisesti adoptioneuvonnan antajille ja kansainvälisen adoptiopalvelun antajille suunnatun adoptiokoulutuksen. Vuoden 2019 koulutus järjestettiin Helsingissä Valvirassa 15.11.2019. Koulutukseen osallistui 62 adoptioasioiden parissa työskentelevää asiantuntijaa.

Koulutuspäivä oli osa Helsingin kaupungin ja Pelastakaa Lapset ry:n yhteistyönä vuonna 2019 toteuttamaa STM:n rahoittamaa adoptioneuvonnanantajille suunnattua täydennyskoulutusta. Koulutuspäivän ohjelma suunniteltiin yhteistyössä täydennyskoulutuksesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Pelastakaa Lapset ry:n ylilääkäri Kirsi Kettunen piti esityksen adoptiolapsen vanhemmuudesta. Pelastakaa Lapset ry:n kansainvälisen adoptiopalvelun adoptiovastaava Merita Lepojärvi ja Interpedia ry:n kansainvälisen adoptiopalvelun adoptiovastaava Marika Elmeranta kertoivat kansainvälisen adoptiopalvelun tehtävistä ja yhteistyöstä adoptioneuvonnan kanssa adoptioprosessin aikana. Interpedia ry:n kansainvälisen adoptiopalvelun sosiaalityöntekijä Sanna Alanko, Interpedia ry:n järjestösuunnittelija Linn Ahlfors, Pelastakaa Lapset ry:n kansainvälisen adoptiopalvelun jälkipalveluvastaava sosiaalityöntekijä Heli Ihatsu ja Helsingin kaupungin sosiaalityöntekijä Saara Leinonen pitivät esityksen kansainvälisen adoptiopalvelun kautta tehtävästä jälkipalvelutyöstä ja yhteistyöstä adoptioneuvonnan kanssa. Yhteiset Lapsemme ry:n adoptiokuraattori Anja Wikstedt esitteli adoptiokuraattoritoimintaa ja valmennuskursseja, ja Sateenkaariperheet ry:n vertaistoiminnan koordinaattori Kaisa Niittyinen esitteli Sateenkaariperheet ry:n toimintaa ja palveluja adoptioperheille sekä toi esille adoptioneuvonnassa huomioon otettavia asioita sateenkaariperheiden näkökulmasta. Adoptiolautakunnan sihteerit Johanna Huovinen ja Minna Malviniemi pitivät esityksen adoptiolautakunnan prosesseista ja lupaharkinnassa esille nousseista kysymyksistä.

Adoptiolautakunta ei antanut vuonna 2019 lausuntoja lakimuutoksiin liittyen. Vuoden aikana lautakunnan puheenjohtaja ja sihteerit osallistuivat erilaisiin adoptiotoimijoiden yhteistyötapaamisiin sekä asiantuntijoina ja luennoitsijoina myös muihin tilaisuuksiin.

2.3 Täysistunto

Adoptiolautakunnan täysistunnon tehtävänä on seurata kehitystä adoptioasioissa sekä tehdä tarvittaessa aloitteita adoptiota koskevissa kysymyksissä. Toimintavuoden 2019 aikana pidettiin kolme adoptiolautakunnan täysistunnon kokousta. Täysistunnon kokouksissa jäsenet tuovat esille ajankohtaisia asioita laajasti adoptiotoimijoiden kentältä kotimaisten ja kansainvälisten adoptioiden osalta. Lisäksi täysistunto seuraa mm. adoptiolasten ja -perheiden asemaan vaikuttavan lainsäädännön kehitystä.

Adoptioasioiden seuraamiseksi on tärkeää tietää, kuinka adoptoidut lapset ja nuoret voivat. THL:n tutkija Lilli Hedman esitteli täysistunnon kokouksessa 4.11.2019 vuoden 2019 Kouluterveyskyselyn tuloksia adoptoitujen lasten näkökulmasta. Joka toinen vuosi toteutettava THL:n valtakunnallinen Kouluterveyskysely antaa tietoa adoptoitujen lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Adoptiolapsista kerättiin ensi kertaa tietoa Kouluterveyskyselyssä vuonna 2017.

Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää monipuolisesti lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyössä.

Täysistunto jatkoi adoptiolautakunnan ja lapsiasiavaltuutetun vuonna 2017 valtioneuvoston jäsenille osoitetun adoptiolain jälkiarviointia sekä adoption jälkeistä tukea koskevan yhteisaloitteen toteutumisen seuranta. Vuonna 2019 toimitettiin vastuuministeriölle yhteisaloitteen toimeenpanoa koskeva adoptiolautakunnan ja Lapsiasiavaltuutetun muistutuskirje.

Täysistunto seurasi adoptiotukea ja adoptiovanhempien perhevapaita koskevien lakimuutosten etenemistä. 1.1.2019 tuli voimaan äitiysavustuksesta ja adoptiotuesta annetun asetuksen muutos, joilla korotettiin kansainväliseen adoptioon maksettavan adoptiotuen määrää, ja 1.4.2019 sairausvakuutuslain muutos, joka paransi adoptioperheiden perhe-etuuksia ja -vapaita. Adoptiolautakunta antoi lausunnon edellä mainittuihin lakimuutoksiin vuonna 2018.

2.4 Kansainvälisten asioiden jaosto ja kansainvälinen yhteistyö

Adoptiolautakunnan kansainvälinen yhteistyö perustuu alussa mainittuihin kansainvälisiin sopimuksiin sekä adoptiolakiin. Sopimusten perusteella sopimukseen liittyneen maan adoptiokeskusviranomaisella on velvollisuus tehdä kansainvälistä yhteistyötä adoptioasioissa.

Kansainvälisten asioiden jaoston tehtävänä on adoptioasetuksen mukaan

- tarkoituksenmukaisessa laajuudessa koota ja ylläpitää tietoja adoptiota ja kansainvälistä adoptiopalvelua koskevasta vieraiden valtioiden lainsäädännöstä ja käytännöstä sekä pyynnöstä antaa siitä tietoja viranomaisille ja palvelunantajille;
- seurata, miten Haagin sopimusta noudatetaan Suomessa ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin sen noudattamiseksi;

- olla yhteistyössä Haagin sopimuksen osapuolina olevien valtioiden keskusviranomaisten tai keskusviranomaisten tehtäviä hoitavien toimielimien kanssa sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;
- olla yhteistyössä lasten adoptiosta Strasbourgissa 27. päivänä marraskuuta 2008 tehdyn uudistetun eurooppalaisen yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden nimeämien kansallisten viranomaisten kanssa sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;
- myöntää lupa kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen ja peruuttaa myönnetty lupa;
- myöntää lupa suomalaisen palvelunantajan yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa ja peruuttaa myönnetty lupa;
- valvoa palvelunantajien toimintaa ja niiden yhteistyötä ulkomaisien palvelunantajien kanssa;
- antaa adoptiolain 78 §:ssä tarkoitettut selvitykset ja 79 §:ssä tarkoitettut lausunnot;
- antaa Haagin sopimuksen 17 artiklan c kohdassa tarkoitettu hyväksyminen sekä tämän asetuksen 8 §:ssä tarkoitettu todistus tapauksissa, joissa ei ole palvelunantajaa;
- hoitaa ne Haagin sopimuksen mukaan keskusviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joita ei lailla tai valtioneuvoston asetuksella ole annettu muun elimen hoidettaviksi.

Kokoukset

Kansainvälisten asioiden jaosto kokoontui vuonna 2019 yksitoista kertaa.

Jaosto antoi adoptiolain mukaisia lausuntoja käräjäoikeuksille ulkomailla tapahtuneen adoption vahvistamista koskevissa asioissa sekä oikeusministeriölle Guyanan liittymisestä Haagin yleissopimukseen. Kansainvälisten asioiden jaosto myönsi neljä adoptiolain 90 §:n mukaista lupaa kansainväliseen yhteistyöhön ja antoi yhden Haagin sopimuksen 17 artiklan c kohdassa tarkoitettua hyväksymisen (adoptioasetus 14 § 9 kohta). Lisäksi jaosto käsitteli yhtä kansainvälistä adoptiopalvelua koskevaa valitusta. Jaosto seurasi adoptiotilannetta yhteistyömaissaan, erityisesti Kiinan ja Taiwanin adoptiotilanteiden osalta.

Kansainvälisten asioiden jaosto antoi asiantuntijakonsultaatioita adoptiolautakunnan lupajaostossa käsiteltävänä olleisiin hakemuksiin, joissa kysymys oli ilman palvelunantajaa tapahtuvasta adoptiosta. Kansainvälisten asioiden jaosto lausui näiden hakijoiden asiakirjojen laillistusten oikeellisuudesta sekä vieraassa valtiossa tapahtuneiden toimenpiteiden Haagin sopimuksen mukaisuudesta.

Lisäksi kansainvälisten asioiden jaosto käsitteli jäsentensä tiedottamia tai muuta kautta sen tietoon tulleita kansainväliseen adoptioon liittyviä kysymyksiä.

Kansainvälinen adoptiopalvelu

Kansainvälisten asioiden jaostossa myönnettiin vuoden 2019 aikana neljä adoptiolain 90 §:n mukaista lupaa yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa. Interpedia ry:lle myönnettiin lupa jatkaa voimassa olevaa yhteistyökontaktia sekä Thaimaassa toimivan Department of Children and Youth (DCY):n että Taiwanissa toimivan Christian Salvation Service (CSS):n kanssa. Pelastakaa Lapset ry:lle myönnettiin lupa jatkaa voimassa olevaa yhteistyökontaktia sekä Thaimaassa toimivan Department of Children and Youth (DCY):n että Bulgariassa toimivan Anido Associationin kanssa.

Kansainvälisten asioiden jaoston aloitteesta ohjeistettiin adoptiopalvelun antajia adoptiolain 49 §:n mukaisesta velvollisuudesta ilmoittaa adoptionhakijoiden olosuhteissa luvan voimassaoloaikana tapahtuneista muutoksista.

Adoptiolautakunta kutsui adoptiopalvelun antajat palvelunantajakokoukseen kaksi kertaa vuoden 2019 aikana. Kokouksissa keskusteltiin ajankohtaisista palvelunantajien käytännön toimintaan ja kansainvälisten adoptioiden toimintaympäristöön liittyvistä kysymyksistä sekä annettiin palvelunantajille heidän toivomaansa ohjeistusta.

Keskusviranomaisyhteistyö

Lautakunnan sihteeristö vastaa säännöllisesti eri maiden adoptiokeskusviranomaisten yhteydenottoihin ja tiedusteluihin ja vastaavasti lähettää lautakunnan tiedustelut eri maiden adoptiopalvelunantajille ja adoptiokeskusviranomaisille sekä muille viranomaisille yksittäistapauksissa. Selvittelyt voivat liittyä esimerkiksi kantelutapauksiin ja ilman palvelunantajaa tapahtuviin adoptioihin, mutta myös yleisemmin lainsäädännön ja käytännön kysymyksiin. Laajoissa tai päätöksenteon kannalta keskeisissä asioissa kansainvälisten asioiden jaosto ottaa kantaa vastausten tai kyselyjen sisältöön ennen niiden lähettämistä.

Haagin sopimuksen toimeenpano

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssi, joka seuraa ja kehittää muun muassa Haagin adoptioyleissopimuksen toimeenpanoa, järjesti adoptioyleissopimusta koskevan erityiskomission istunnon edellisen kerran vuonna 2015. Istuntojen välillä Haagin sopimusvaltioiden keskusviranomaiset, Suomessa adoptiolautakunta, osallistuvat vuosittain Haagin sopimuksen toimeenpanon seurantaan ja kehittämiseen muun muassa vastaamalla erilaisiin Haagin pysyvän toimiston Permanent Bureaun kyselyihin. Vastavuoroisesti lautakunta saa Permanent Bureaulta tietoja yksittäisissä sopimusvaltioita koskevissa kysymyksissä. Adoptiolautakunta vastasi syyskuussa 2019

Permanent Bureaun tiedusteluun, jolla valmistellaan viidettä Special Commission -kokousta vuonna 2021.

Pohjoismaisten adoptiokeskusviranomaisten kokous Suomessa

Vuosittainen Pohjoismaiden adoptiokeskusviranomaisten kokous järjestettiin toukokuussa 2019 Helsingissä. Kokoukseen osallistuivat adoptiolautakunnan puheenjohtaja Merja Vuori sekä adoptiolautakunnan sihteerit Johanna Huovinen ja Minna Malviniemi sekä kansainvälisten asioiden jaoston jäsenet Eeva-Maria Nieminen ja Markus Söderlund.

Keskustelun aiheina olivat muun muassa kielletyt käytännöt, ilman palvelunantajaa tapahtuvat adoptiot, juurten etsintä ja yksinhakijat. Yhteistyömaista esiin nostettiin Burkina Faso, Filippiinit, Bolivia, Taiwan ja Kiina.

Pohjoismaisen keskusviranomaiskokouksen yhteydessä järjestettiin Nordic Adoption Council (NAC):n toiveesta yhteinen tapaaminen keskusviranomaisten ja NAC:in hallituksen välillä. Aiheena oli kansainvälisten adoptioiden tilanne ja tulevaisuus.

Nordic Adoption Council (NAC) konferenssi Islannissa

Nordic Adoption Council (NAC) järjesti 19–20.9.2019 joka toinen vuosi järjestettävän pohjoismaisen adoptiokonferenssin Reykjavíkissa. Konferenssiin osallistuivat adoptiolautakunnan sihteerit Johanna Huovinen ja Minna Malviniemi. Konferenssin aiheita olivat muun muassa Islannin adoptioprosessi ja hyvät toimintamallit lapsia lähettävän ja vastaanottavan maan kesken. Konferenssissa esiteltiin myös muita hyviä käytäntöjä ja tutkimustuloksia adoptioprosessiin liittyen.

International Social Services (ISS)

Adoptiolautakunta on käyttänyt työssään ISS:ltä saatavia maatietoja ja raportteja. Maatietoja ja raportteja adoptiolautakunta tarvitsee erityisesti silloin, kun se harkitsee luvan myöntämistä suomalaiselle palvelunantajalle ulkomaisen yhteistyökumppanin kanssa toimimiseksi. Valvira maksaa vuosittain Suomen osalta ISS:n jäsenmaksun, jonka jälkeen ISS:n palvelut ovat adoptiolautakunnan ja muiden viranomaisten käytettävissä.

Vuonna 2019 ISS:ltä tiedusteltiin asiantuntija-apua adoptiolautakunnan valvontamatkan suunnittelun tueksi.

Yhteistyö- ja valvontamatka Bulgariaan

Adoptiolautakunta toteutti vuosittaisen valvonta- ja yhteistyömatkansa 16–19.12.2019 Bulgariaan. Adoptiolautakunta tapasi matkal-

laan Sofiassa Suomen kanssa toimivat adoptiojärjestöt (Anido Association, Happy Child Association ja Family National Association) ja vieraili lastensuojelua ja -hoitoa toteuttavissa organisaatioissa. Keskusviranomaistapaamisessa oikeusministeriössä oli paikalla myös varaoikeusministeri Evgeni Stoyanov. Lisäksi adoptiolautakunta tapasi Suomen suurlähettiläs Päivi Blinnikan.

2.5 Adoptiolupajaoston toiminta vuonna 2019

Adoptiolupajaostossa käsitellään adoptionhakijoiden adoptioluvan myöntämistä ja adoptioluvan voimassaoloajan pidentämistä koskevat hakemukset. Lisäksi adoptiolupajaostossa käsitellään lupaehtojen muuttamista koskevat hakemukset, ilmoitukset adoptionhakijan olosuhteissa tapahtuneista olennaisista muutoksista ja luvan peruuttamista koskevat asiat.

Adoptiolupaa on haettava lähtökohtaisesti aina kun Suomessa asuva henkilö haluaa adoptoida alle 18-vuotiaan lapsen (ns. vieraslapsiadoptio). Lupavaatimus koskee sekä kotimaisia adoptiolain 40 §:n mukaisia adoptioita että palvelunantajan välityksellä toteutettavia kansainvälisiä adoptiolain 41 §:n mukaisia adoptioita ja kansainvälisiä ilman palvelunantajaa toteutettavia adoptiolain 42 §:n mukaisia adoptioita. Adoptiolupaa ei tarvita kotimaisissa adoptioissa, jos hakija on adoptoimassa puolisonsa lapsen (ns. perheen sisäinen adoptio) tai lapsen, joka on ollut vakiintuneesti hänen hoidettavanaan tai kasvatettavanaan.

Adoptiolupa myönnetään enintään kahden vuoden määräajaksi. Ennen määräajan umpeutumista on tarvittaessa haettava luvan voimassaoloajan pidentämistä. Adoptionhakijan olosuhteissa luvan voimassaoloaikana tapahtuneesta olennaisesta muutoksesta on tehtävä viipymättä ilmoitus adoptiolautakunnalle.

Adoptiolautakunnan lupajaosto kokoontui vuonna 2019 yhteensä 21 kertaa, näistä 11 normaalissa kokoonpanossa ja 10 suppeassa kokoonpanossa. Suppean kokoonpanon muodostavat lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä jaoston jäsen tai varajäsen, joka edustaa lastensuojelun tai adoptioneuvonnan asiantuntemusta. Edellytyksenä asian käsittelylle suppeassa kokoonpanossa on, että asian ratkaisua voidaan tapauksen olosuhteet ja lautakunnan aikaisempi käytäntö huomioon ottaen pitää selvänä. Suppea kokoonpano voi myöntää adoptioluvan adoptiolain 40 tai 41 §:n nojalla, pidentää adoptioluvan voimassaoloaikaa, hyväksyä palvelunantajan vaihtamisen tai päättää muusta vähäisestä muutoksesta adoptioluvan ehtoihin ja päättää, että ilmoitus adoptionhakijan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista ei anna aiheutta adoptioluvan peruuttamiseen eikä sen ehtojen muuttamiseen.

Vuonna 2019 adoptiolautakunnan lupajaosto myönsi 57 uutta lupaa adoptiolain 41 §:n mukaiseen palvelunantajan välityksellä tapahtuvaan kansainväliseen adoptioon. Yhden uuden kansainvälisen lupahakemuksen osalta tehtiin kielteinen päätös. Myönnettyjen uusien lupien määrä väheni vuodesta 2018, jolloin myönnettiin 66 uutta lupaa kansainväliseen adoptioon. Kansainväliseen adoptioon myönnetyn luvan voimassaoloaikaa pidennettiin 56 luvan osalta. Kahden hakemuksen kohdalla luvan voimassaoloaikaa ei pidennetty. Kansainväliseen

adoptioon myönnettyjen lupien voimassaoloajan pidentämistä koskevien päätösten määrä laski vuoden 2018 luvusta 64.

Vuonna 2019 adoptiolautakunnan lupajaosto myönsi 39 uutta lupaa kotimaiseen adoptioon ja pidensi 15 luvan voimassaoloaikaa. Vuonna 2019 hylättiin yksi kotimaan adoptiolupahakemus. Vuonna 2018 kotimaiseen adoptioon myönnettiin 29 uutta lupaa, joten myönnettyjen lupien määrä nousi huomattavasti. Vuonna 2018 pidennettiin voimassaoloaikaa 15 luvan osalta.

Olosuhdemuutosilmoitusten johdosta tehtiin kansainväliseen ja kotimaiseen adoptioon myönnettyjen lupien osalta yhteensä 20 päätöstä.

Poikkeustapauksissa kansainvälisissä adoptioissa ei voida käyttää adoptiopalvelunantajaa. Tällöin adoptiolain 42 §:n mukaisen luvan kansainväliseen adoptioon nimetylle lapselle voi saada lähinnä siinä tapauksessa, että adoptoitava lapsi on hakijan lähisukulainen, adoptoitavan lapsen alkuperämaassa ei toimi suomalaista palvelunantajaa ja lapsi on kansainvälisen adoption tarpeessa. Vuonna 2019 myönnettiin lupa yhden lapsen ilman palvelunantajaa tapahtuvaan kansainväliseen adoptioon.

Lupa-asioiden käsittelyaika oli vuonna 2019 keskimäärin 1–4 kuukautta, riippuen siitä, pyydettiinkö asiassa lisäselvitystä. Suurin osa saapuneista hakemuksista käsitellään seuraavassa mahdollisessa lautakunnan kokouksessa.

3 Kansainväliset adoptiot

Kansainvälisissä adoptioissa on lähtökohtaisesti aina käytettävä adoptiopalvelunantajaa. Vuonna 2019 Suomessa toimi kolme adoptiopalvelunantajaa: Interpedia ry, Pelastakaa Lapset ry:n kansainvälinen adoptiopalvelu sekä Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsingin kaupungin kansainvälinen adoptiopalvelu ei ota enää uusia asiakkaita, mutta huolehtii loppuun vireillä olevat hakemukset sekä aikaisempien asiakkaidensa jälkipalvelutyön. Palvelunantajilla oli vuoden 2019 lopussa toimilupa yhteensä kahdeksassa maassa.

Palvelunantajan tehtävänä on avustaa adoptionhakijaa alle 18-vuotiaan lapsen kansainväliseen adoptioon liittyvissä toimenpiteissä sekä valvoa, että adoptio toteutetaan lapsen edun mukaisesti, kansainvälisessä oikeudessa tunnustettuja lapsen oikeuksia kunnioittaen ja ilman, että kukaan saa siitä oikeudetonta taloudellista tai muuta hyötyä. Palvelunantajien tehtäviin kuuluu myös adoption vahvistamisen jälkeen annettavan jälkipalvelun tehtäviä.

Kansainvälisen adoptiopalvelun antajien lakisääteisen jälkipalvelun turvaamiseksi Valvira on jakanut vuonna 2019 määrärahan kansainvälisen adoptiopalvelun palvelunantajille.

3.1 Palvelunantajien ulkomaiset yhteistyötahot

Adoptiolautakunta myöntää adoptiopalvelunantajien toimiluvat sekä palvelunantajien luvat yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa. Luvat myönnetään enintään viiden vuoden määräajaksi. Alla olevissa taulukoissa on palvelunantajien 31.12.2019 voimassaolevat aktiiviset kontaktiluvat kohdemaittain.

Pelastakaa Lapset ry		
Kohdema	Keskusviranomai-	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	ANIDO Association
Filippiinit	Inter Country Adoption Board (ICAB)	Inter Country Adoption Board (ICAB)
Kiina (PRC)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Department of Children and Youth (DCY) Thai Red Cross Children's Home (TRRCH)

Interpedia ry		
Kohdema	Keskusviranomai- nen	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	Family National Association (FNA)
Etelä-Afrikka	Department of Social Development	Abba Specialist Adoption & Social Services (Abba)
Intia	Central Authority Resource Agency (CARA)	Central Authority Resource Agency (CARA)
Kiina (PRC)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)	China Centre for Children's Welfare and Adoption (CCCWA)
Kolumbia	Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF)	Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF) Centro para el Reintegro y Atención del Niño (Fundación CRAN) Fundación Casa de la Madre y el Niño La Fundación Ayuda a la Infancia Hogar Bambi Chiquitines
Taiwan	-	Christian Salvation Service (CSS)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Department of Children and Youth (DCY)
Helsingin kaupunki		
Kohdema	Keskusviranomai- nen	Kontakti
Bulgaria	Ministry of Justice	Happy Child Association
Etelä-Afrikka	Department of Social Development	Jo'burg Child Welfare (JCW)
Thaimaa	Department of Children and Youth (DCY)	Thai Red Cross Children's Home (TRRCH) Department of Children and Youth (DCY)

3.2 Suomeen saapuneiden lasten määrän kehitys

Vuodesta 1985 lähtien on Suomeen saapunut kansainvälisen adoption kautta palvelunantajien välityksellä yhteensä 4 767 lasta. Vuonna 2014 Suomeen saapui kansainvälisen adoption kautta 142 lasta, vuonna 2015 lapsia saapui 93 ja vuonna 2016 saapuneita lapsia oli 58. Vuonna 2017 laskeva trendi taittui ja Suomeen saapui 70 lasta. Vuonna 2018 Suomeen saapuneiden lasten määrä laski ja lapsia saapui 52. Vuonna 2019 Suomeen saapui 67 lasta kansainvälisen palvelunantajan välityksellä.

Tarkempia tietoja Suomeen saapuneista lapsista löytyy [adoptiolautakunnan internetsivuilla](#) olevista tilastoista. Kotimaan vieraslapsiadoptioiden lukumäärästä ei voida esittää tilastoja, koska adoptiolautakunta ei saa tietoa kotimaassa adoptoiduista lapsista. Lupavelvoite koskee kotimaisen adoption hakijoita, jotka ovat aloittaneet adoptioneuvonnan 1.7.2012 jälkeen.

	1985 - 2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bulgaria														1			4	
Dominikaani- nen tasa- valta	6																	
Etelä-Afrikka	22	23	24	27	22	25	36	41	32	45	32	37	37	35	14	22	13	25
Etiopia	191	6	7	5	15	13	14	16	10	10	3	3	3	1				
Filippiinit	7	12	12	19	21	19	11	10	12	8	21	10	14	6	9	7	5	6
Guatemala	13																	
Intia	97	6	8	15	4	9	2	7	3	7	8	8	7	5	5	5	6	3
Karjalan ta- savalta	3																	
Kenia									9	6	10	4	6	4				
Kiina	265	61	133	140	49	46	18	33	23	41	62	47	33	27	10	13	7	1
Kolumbia	385	37	22	20	18	14	17	11	11	7	8	2	16	5	9	8	6	9
Puola	24	1	2	2														
Romania	34																	
Sri Lanka	43																	
Taiwan	1															2	1	2
Thaimaa	334	64	36	42	37	27	24	31	22	8	14	15	15	9	11	13	10	21
Venäjä	550	26	41	35	50	20	34	36	38	31	17	15	10					
Vietnam	35																	
Viro	60	2	4	3	2	3	1	2					1					
YHTEENSÄ	2070	238	289	308	218	176	157	187	160	163	175	141	142	93	58	70	52	67

**Palvelunantajien välityksellä Suomeen saapuneiden kansainväli-
sesti adoptoitujen lasten määrä 1985-2019**

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

PL 43
00521 Helsinki
Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi
Puhelin 0295 209 111
Faksi 0295 209 700
Sähköposti: kirjaamo(at)valvira.fi

www.valvira.fi